

Oponentský posudek bakalářské práce

Tereza Marková: Vybrané projevy pantomimy v českém divadle po roce 1989

Bakalářská práce Terezy Markové je sondou do oblasti pantomimy v druhé polovině 20. století a na začátku nového milénia, přičemž cílem práce je také poskytnout obraz budoucího směřování žánru.

Po metodologickém a historickém úvodu se práce rozděluje do dvou hlavních částí s názvy:

1. Vývojové tendence současné pantomimy po roce 1989 a
2. Podoby současné české pantomimy

Sama autorka práce si uvědomuje problematičnost pojmu „současná pantomima“, který může být zavádějící, ale tvrdí, že v rámci potřeb práce se takové označení může vyplatit. Obecně s ní souhlasím, přesto myslím, že název první kapitoly by neměl obsahovat slovo „současné“, protože zde popisuje téměř výhradně vývoj pantomimy v 90. letech XX. století a soustřeďuje se převážně na činnost Borise Hybnera a Ctibora Turby.

Jinak je ovšem první kapitola velmi dobrým shrnutím událostí 90. let včetně náročného období sociální a kulturní transformace, které se autorce podařilo zpracovat velmi úspěšně. Přesně také zachytila význam vzdělávacích institucí a center, díky kterým profesionální pantomima v Česku přežila úpadek zájmu veřejnosti, a kterými se Česko významně liší od většiny zemí na světě.

S tím přirozeně souvisí fakt, který Marková rozvádí ve druhé kapitole, totiž že podoby pantomimy v současnosti velkou měrou určují a formují studenti. Skrze vybrané příklady sleduje experimentálně-improvizační linii současné pantomimy, propojení pantomimy a nového cirkusu, a nakonec se dostává k pantomimě Radima Vizváry.

Celkově bych v druhé kapitole s názvem Podoby současné české pantomimy očekával zmínění širšího spektra souborů a vývojových směrů, ale je třeba uznat, že popis nedávného vývoje je náročný úkol, protože je k dispozici minimum zdrojů. Badatel na tomto poli se navíc může cítit značně omezený, pokud vyhledává jen to, čím byla pantomima míněna v minulém století. Často se ani v programu představení, které sestává téměř výhradně z pantomimických prvků, nedovíme, že jde o pantomimu. Místo toho můžeme narazit na označení „pohybové divadlo“, „klaunerie“, „groteska“ nebo jiná označení, která jsou přidávána často více z marketingových důvodů než uměleckých. Tato práce má samozřejmě v záhlaví, že se soustřeďuje na vybrané projevy, přesto bych v ní považoval za důležité zmínit, že současná pantomima má více podob a linií, než kolik je naznačeno v druhé kapitole.

Co se pak týče vlivu Radima Vizváryho, tomu je po právu věnován velký prostor, tam bych se ovšem radši vyhnul několika formulacím, totiž že *„jeho osobnostní vklad tkví především v modernizaci a hledání nového uměleckého jazyka pro vyjádření beze slov na základě tradiční techniky mimu Étiennea Decrouxe.“* (s. 34). Vizváry samozřejmě prošel školením techniky mimu podle Étiennea Decrouxe, ale co se týče pantomimického základu, má určitě blíže ke klasické nebo marceauovské pantomimě než k mimu corporel. Dále bych neřekl, že *„Prvotní a zásadní přínos Radima Vizváryho české pantomimě spočívá v uvedení sólového představení příznačně nazvaného Sóló“* (s. 35), jelikož to určitě není jeho prvotní přínos ani historicky a podle mého ani jinak. Určitě jde o úctyhodné dílo, ale ve skutečnosti je právě tato inscenace zhodnocením

dekády Vizváryho předchozí práce, a je to tato práce, která vůbec umožnila takový úspěch inscenace Sóló, nikoliv jen skrze Vizváryho vývoj, ale také skrze zájem veřejnosti.

Jinak je ale vylíčení Vizváryho činnosti velmi zevrubné a důkladné a je samozřejmě nutné uznat, že většina zájmu veřejnosti kolem pantomimy se opravdu točí kolem této osobnosti.

Celkově práce určitě obsáhla důležité milníky posledních 30. let české pantomimy, Marková vždy uvádí zásadní souvislosti a myslím, že tato bakalářská práce je přínosem pro oblast, která je jinak jen minimálně zmapovaná. Co bych však uvítal, je určité teoretické vymezení. V jednotlivých kapitolách se o pantomimě příležitostně mluví jako o jednom ze žánrů nonverbálního divadla, že užívá gestiky a mimiky, a je zmíněno, že v současnosti často dochází k žánrové synkrezí.

Zmínit tato tvrzení uceleně v úvodu práce by ovšem bylo přínosné, protože pak bychom od začátku lépe věděli, o jaké pantomimě mluvíme. Toto umění má právě kvůli svému tíhnutí k synkrezí neskutečně mnoho podob, a nikoliv jen v současnosti, jak říká autorka práce, ale také v historii, bylo vzácnější vidět pantomimu v čisté podobě, než v propojení s dalšími žánry. Právě proto je někdy tak náročné toto umění pojmout teoreticky, a právě proto by vymezení autorčina náhledu, s jakým k pantomimě přistupuje, usnadnilo práci číst.

Všechny mé výtky jsou ale v rámci posuzování bakalářské práce spíš drobnosti, které bych doporučoval vzít na zřetel v případě dalšího výzkumu v této oblasti. Jinak práci považuji za velmi kvalitní a doporučuji k obhajobě s hodnocením výborně.

21. ledna 2020

BcA. MgA. Alexej Byček